

Rzeczpospolita
Polska

Ministerstwo
Funduszy
i Polityki Regionalnej

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027

Projekt jest współfinansowany ze środków Funduszu Spójności i budżetu państwa w ramach pomocy technicznej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Warszawa, sierpień 2021 r.

ATMOTERM S.A.		
Kierownik merytoryczny projektu	dr inż. Jacek Jaśkiewicz	
Kierownik projektu	dr inż. Iwona Rackiewicz	
Zespół autorski 	mgr inż. Agnieszka Bartocha	
	mgr Urszula Chmura	
	mgr Katarzyna Cholewa	
	mgr inż. Anna Hończa	
	dr inż. Jacek Jaśkiewicz	
	mgr inż. Justyna Kwiatkowska	
	mgr inż. Aneta Lochno	
	dr inż. Jacek Pietrzyk	
	mgr Elżbieta Płuska	
	dr inż. Iwona Rackiewicz	
	mgr inż. Marek Rosicki	
	BA Thomas Schönfelder	
	mgr inż. Ireneusz Sobecki	
	mgr Anna Wahlig	
	mgr inż. Ewelina Wikarek Paluch	
mgr inż. Magdalena Załupka		

Spis treści

1	WSTĘP	4
2	RAMOWY PRZEBIEG STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	4
2.1	Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie	5
2.2	Sporządzenie Prognozy oddziaływania na środowisko	5
2.3	Uzyskanie wymaganych opinii.....	5
2.4	Zapewnienie udziału społeczeństwa w opiniowaniu	6
2.5	Analiza uwag i wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych	7
3	PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z PRZEBIEGU POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	8
3.1	Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko.....	8
3.2	Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.....	9
3.3	Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych	9
4	Załączniki	10

1 WSTĘP

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią: ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹ [dalej: ustawa ooś] oraz dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko².

Zgodnie z art. 55 ust. 3 ustawy, do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie, zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko,
- opinie właściwych organów (Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Głównego Inspektora Sanitarnego, dyrektorów urzędów morskich)
- zgłoszone uwagi i wnioski,
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone,
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Przedmiotem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko był projekt Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (dalej: Program lub FEnIKS 2021-2027).

2 RAMOWY PRZEBIEG STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Programu FEnIKS 2021-2027, została stwierdzona, na podstawie art. 46 ustawy ooś.

Zgodnie z ww. art. przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagane jest dla polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z art. 3 pkt 14 ustawy, postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przebiegało w czterech etapach:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w Prognozie oddziaływania na środowisko,

¹ Tekst jednolity Dz. U. 2021 poz. 247, z późn. zm.

² Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich L197/30 z dn. 21.07.2001 r.

- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskanie wymaganych opinii,
- zapewnienie udziału społeczeństwa w postępowaniu.

2.1 Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie

Zgodnie z art. 53 i 57 pkt. 2 ustawy ooś, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko Programu został ustalony przez:

- Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, pismem znak: DOOŚ.TSOOŚ.411.4.2019.BW z dnia 20.12.2019 r.;
- Głównego Inspektora Sanitarnego, pismem znak GIS-HŚ-NS-4311-00033/ES/1 9 SK 53146/2019 z dnia 24.12.2019 r.;
- dyrektorów urzędów morskich w: Gdyni pismem znak: INZ1.1.8103.127.2019.ASW z dnia 18.12.2019 r., Słupsku znak: OW- B5-074/59/19/ds. z dnia 7.01.2020 r. i Szczecinie znak OW.070.78.19.AZ(2) z dnia 6.12.2019 r.

2.2 Sporządzenie Prognozy oddziaływania na środowisko

Przy opracowywaniu Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Programu FEnKS 2021-2027, wzięto pod uwagę wymagania odnośnie zakresu i szczegółowości przedstawianych informacji, określone w ww. pismach.

Celem opracowania Prognozy, zgodnie z obowiązującymi przepisami i uzgodnieniami, jest m.in.: kompleksowa analiza możliwych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska, jakie mogą wystąpić w związku z realizacją przewidzianych w Programie działań, ocena występowania oddziaływań skumulowanych, analiza możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych oraz potrzeby działań kompensacyjnych.

2.3 Uzyskanie wymaganych opinii

Zgodnie z art. 54. ust. 1 ustawy, Minister Funduszy i Rozwoju Regionalnego poddał projekt Programu FEnKS 2021-2027, wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, opiniowaniu przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Głównego Inspektora Sanitarnego oraz dyrektorów urzędów morskich: w Gdyni i Szczecinie.

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, pismem znak: DOOŚ.410.7.2021.BW z dnia 20.07.2021 r. przedstawił uwagi do projektu Programu oraz do Prognozy oddziaływania na środowisko Programu.

Główny Inspektor Sanitarny, pismem znak: HŚ.NS.530.9.2021 z dnia 8.07.2021 r. poinformował, że projekt dokumentu wraz z Prognozą opiniuje pozytywnie i nie wnosi uwag.

Również pozytywnie zaopiniowali projekt dokumentu wraz z Prognozą Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni, pismem znak: INZ.8103.70.2021.AD z dnia 21.07.2021 r. oraz Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie, pismem znak OW.52000.1.21.AZ(5) z dnia 8.07.2021 r., który jednocześnie zgłosił sugestie do Programu.

Zgłoszone przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska uwagi wraz ze stanowiskiem pozostałych organów zamieszczono w tabeli stanowiącej załącznik nr 1. W tabeli przedstawiono też sposób uwzględnienia uwag w Prognozie.

Uwagi Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska dotyczyły m. in.:

- wskazania w Prognozie wszystkich dokumentów strategicznych związanych z proponowanymi w projekcie Programu działaniami oraz informacji o poddaniu ich ocenie strategicznej,
- dokładniejszego sprecyzowania oddziaływań na obszary Natura 2000,
- poprawy nazewnictwa,
- dodania działań zapobiegających w zakresie oddziaływania na ptaki i nietoperze,
- uzupełnienia analizy oddziaływań skumulowanych,
- monitoringu skutków realizacji Programu.

Wszystkie uwagi zostały uwzględnione i wprowadzone do Prognozy.

2.4 Zapewnienie udziału społeczeństwa w opiniowaniu

Zgodnie z art. 54 ust. 2 ustawy ooŚ, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w opracowywaniu dokumentów.

Przygotowany projekt Prognozy oddziaływania na środowisko wraz projektem Programu FEniKS 2021-2027 zostały poddane szerokim konsultacjom społecznym. Konsultacje społeczne prowadzone były w okresie od 18 czerwca do 18 lipca 2021 r. Informacje o konsultacjach zamieszczono na stronie internetowej Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej: <https://www.pois.gov.pl/strony/o-programie/fundusze-europejskie-na-infrastrukture-klimat-srodowisko/konsultacje-spoeczne-programu/> oraz w prasie - w dzienniku Rzeczpospolita dn. 15.06.2021 r. Informacja dostępna była też na stronie BIP MFIPR oraz na tablicy ogłoszeń przy wejściu do budynku Ministerstwa.

Konsultacje społeczne rozpoczęto konferencją on-line w dniu 18 czerwca 2021 r. w trakcie której przedstawiono projekty Programu i wykonanej do niego Prognozy oddziaływania na środowisko oraz umożliwiono zadawanie pytań i przedstawianie wniosków do ww. dokumentów. Dla tych, którzy nie mogli uczestniczyć w tym dniu w konferencji zorganizowano drugą konferencję w dn. 9 lipca 2021 r. Ponadto przewidziano możliwość odtworzenia konferencji na stronie MFIPR w dowolnym późniejszym terminie (<https://www.pois.gov.pl/strony/o-programie/fundusze-europejskie-na-infrastrukture-klimat-srodowisko/konsultacje-spoeczne-programu/>).

W konsultacjach mogli wziąć udział wszyscy, w tym również osoby prywatne. Zainteresowani mogli zapoznać się z projektami dokumentów, które zostały umieszczone na stronie internetowej jak wyżej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, jak też były udostępnione w budynku Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

Uwagi i opinie można było składać na dedykowanym formularzu elektronicznym (zamieszczonym na ww. stronach internetowych) oraz, zgodnie z ogłoszeniami na tablicy ogłoszeń i w dzienniku

Rzeczpospolita, również pisemnie na adres Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, jak też ustnie do protokołu pod podany numer telefonu.

W wyniku konsultacji społecznych otrzymano 51 uwag, w tym jedną w trakcie konferencji na którą odpowiedziano na bieżąco.

2.5 Analiza uwag i wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych

Wszystkie otrzymane uwagi zostały szczegółowo przeanalizowane, z punktu widzenia możliwości i celowości ich uwzględnienia. Szczegółowe zestawienie uwag zostało przedstawione w tabeli stanowiącej załącznik nr 2. Przyjęte uwagi zostały uwzględnione poprzez dokonanie odpowiednich poprawek w Prognozie.

Uwagi zgłaszały: administracja samorządowa, stowarzyszenia i organizacje społeczne, Zarząd Portu Gdańsk, PKP, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Katowicach, Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Klimatu i Środowiska.

Uwagi zgłoszone do Prognozy oddziaływania na środowisko dotyczyły m. in.:

- wzięcia pod uwagę włączanie w proces projektowania programów i procesów rewitalizacyjnych głosów z lokalnej społeczności,
- redukcji materiałów tworzonych przez instytucje kultury w postaci materiałów i informacji,
- rozszerzenia analiz o problem odpadów niebezpiecznych,
- uwzględnienia efektów (w zakresie adaptacji do zmian klimatu) zieleni, ponieważ zieleń może odgrywać istotną rolę w ograniczeniu spływu wód jak poprawy warunków dla ludzi,
- oddziaływania na środowisko linii kolejowych i dróg (uzupełnienia i korekty oceny oddziaływania),
- zwiększenia środków na działania związane z utratą różnorodności biologicznej,
- korekty danych dotyczących transportu,
- eliminacji z Programu wsparcia dla hydroenergetyki,
- uzupełnienia oddziaływań klimatu o pożary w rolnictwie i leśnictwie,
- uwzględnienia w Prognozie zasady “do no significant harm”,
- oddziaływania na różnorodność biologiczną hydroenergetyki,
- korekty danych dotyczących lesistości w Polsce,
- uzupełnienia kryteriów wyboru projektów,

Niektóre z wyżej przedstawionych uwag dotyczyły też Programu.

3 PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z PRZEBIEGU POSTĘPOWANIA W SPRAWIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

3.1 Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko

W Prognozie przedstawiono informacje o zawartości Programu, przedstawiono uwarunkowania ochrony środowiska wynikające z przepisów prawa, a także dokonano analizy aktualnego stanu środowiska określając najważniejsze wyzwania ochrony środowiska w Polsce, w których rozwiązaniu Program powinien mieć udział. Ponadto, na podstawie analiz, stwierdzono zgodność Programu z celami i kierunkami podstawowych dokumentów strategicznych na poziomie globalnym, Polski i UE.

W wyniku analizy i oceny istniejącego stanu środowiska wskazano na istniejące problemy środowiskowe istotne z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju.

Wskazano, że odstępianie od realizacji Programu oznaczać będzie osłabienie realizacji strategicznych celów ochrony środowiska w kontekście szerszej perspektywy postrzegania tej problematyki. Brak realizacji Programu przyczynić się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku.

W ramach Prognozy dokonano analizy i oceny znaczących oddziaływań na środowisko. Oceną objęto przede wszystkim takie elementy środowiska jak: ludzie, zwierzęta, rośliny, różnorodność biologiczna, woda, powietrze, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne i zabytki.

Zidentyfikowano oddziaływania na środowisko poszczególnych zadań w odniesieniu do ww. elementów środowiska. Przedstawiono je zbiorczo w formie matrycy pozwalającej na identyfikację poszczególnych oddziaływań. Sumaryczna analiza oddziaływań wykazała, że realizacja działań wynikających z Programu będzie miała zdecydowanie pro-środowiskowe oddziaływanie. Natomiast w odniesieniu do wskazanych negatywnych oddziaływań, przewidziano podstawowe środki zapobiegające oraz ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko. Realizacja Programu nie przewiduje skutków czy oddziaływań środowiskowych wymagających przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej, w związku z czym nie przewidziano podjęcia takich kompensacyjnych.

Ocenia się, że projekt Programu, jako całość, będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko i sprzyjać rozwiązaniu szeregu problemów dotyczących stanu środowiska. Niemniej w ramach niektórych obszarów wsparcia mogą być także realizowane przedsięwzięcia, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są zakwalifikowane jako mogące znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko³ lub na jego poszczególne elementy. Szczegółowe wnioski w tym zakresie przedstawione są w odpowiednich rozdziałach Prognozy. Trzeba jednak zaznaczyć, że możliwe jest takie ukształtowanie planowanych przedsięwzięć, aby oddziaływania istotnie wyeliminować, ograniczyć lub skompensować.

Największe efekty pozytywne będą możliwe do osiągnięcia w zakresie zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu oraz oszczędności zasobów w rozumieniu oszczędności energii. Co ważne, ze względu na skalę środków finansowych, FENIKS będzie miał bardzo istotne znaczenie w finansowaniu działań na rzecz środowiska realizowanych w Polsce. Zaniechanie realizacji odbiłoby się bardzo negatywnie na stanie środowiska, gdyż środki krajowe, jakie na ten cel mogą być przeznaczone są zdecydowanie niewystarczające.

³ W rozumieniu przepisów ustawy o oś

Należy podkreślić, że Prognoza, tak jak i Program mają charakter ogólny, i pełną ocenę jego z punktu widzenia oddziaływania na środowisko dokonać będzie można jak znane będą wszystkie przedsięwzięcia zrealizowane w ramach niego.

W celu ograniczenia możliwych negatywnych oddziaływań Programu na środowisko, w Prognozie, zaproponowano zasady monitorowania jego skutków w trakcie realizacji. Wskazano też szereg rekomendacji zmniejszających negatywne oddziaływania poszczególnych typów przedsięwzięć, jakie mogą być realizowane.

Ze względu na ogólny charakter projektu Programu (brak lokalizacji, zasięgów realizacji przyszłych projektów) nie stwierdzono przesłanek pozwalających na zidentyfikowanie i oszacowanie ryzyka wystąpienia transgranicznych oddziaływań na środowisko, spowodowanych przez realizację założeń projektu Programu. Nadmieniono, iż wnioski z prognoz oddziaływania na środowisko dla przyjętych dokumentów krajowych oraz sektorowych, których założenia będą realizowane w ramach finansowania z Programu FEnIKS, nie wskazują na możliwość wystąpienia oddziaływań transgranicznych (w tym znaczących).

3.2 Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

W celu ograniczenia możliwych negatywnych oddziaływań Programu na środowisko, w Prognozie zaproponowano zasady monitorowania jego skutków w trakcie realizacji. Proponuje się aby monitoring był przeprowadzany na dwóch poziomach: krajowym oraz Programu na podstawie zaproponowanych wybranych wskaźników.

3.3 Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

Program realizować będzie cele w zakresie następujących priorytetów:

- Wsparcie sektorów energetyka i środowisko
- Transport miejski
- Wsparcie sektora transportu
- Zdrowie
- Kultura

które sformułowane zostały na podstawie czekających Państwo wyzwań.

Podkreślenia wymaga, że realizacja Programu wspierać będzie działania w osiągnięciu celów podstawowych dokumentów strategicznych kraju, jak *Polskiego Ładu*, *Strategii odpowiedzialnego rozwoju*, strategii sektorowych w zakresie środowiska, energetyki, transportu i innych.

Wspierać będzie też realizację podstawowych dokumentów strategicznych UE, w tym, przede wszystkim, *Strategii Europejski Zielony Ład* i przyczyniać się będzie do osiągnięcia jej celu głównego, jakim jest uzyskanie przez Europę neutralności klimatycznej w 2050 r. Będzie miała także znaczenie przy realizacji *Celów zrównoważonego rozwoju* Narodów Zjednoczonych.

W Prognozie oddziaływania na środowisko Programu rozważono możliwość alternatywnego sformułowania Programu. Biorąc pod uwagę, że oparty został na zasadach opracowania programów operacyjnych UE, uzgodnieniach krajowych oraz z Komisją Europejską i ogólny charakter Programu (brak konkretnie sformułowanych przedsięwzięć z ich charakterystyką i lokalizacją) nie ma możliwości przedstawienia alternatywnego Programu. W tej sytuacji zawnioskowano o pozostawienie Programu w kształcie obecnym. Jednocześnie zasugerowano szereg rekomendacji odnośnie jego realizacji.

Szczegółowo przedstawiono skutki odstąpienia od Programu. Ogólnie można stwierdzić, że w takim przypadku nie uzyska się wielu efektów wpływających na dobrostan ludzi i kraju.

Wśród najważniejszych efektów realizacji Programu, z punktu widzenia środowiska, należy wymienić: poprawę stanu środowiska, w tym jakości powietrza i wód, poprawę ochrony różnorodności biologicznej, lepszą adaptację do zmian klimatu, zmniejszenie zagrożeń związanych z nasilającymi się zagrożeniami spowodowanymi zmianami klimatu, zmniejszenie wykorzystywania zasobów naturalnych, poprawę transportu, poprawę infrastruktury i funkcjonowania służby zdrowia oraz podniesienia poziomu kultury, w tym w zakresie świadomości ekologicznej i zachowania dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Istotne znaczenie będzie miał Program na rozwój gospodarczy kraju. Powstała dzięki Programowi infrastruktura transportowa i energetyczna oraz działania na rzecz podniesienia efektywności energetycznej, a także w kierunku transformacji gospodarki do obiegu zamkniętego będą wpływały na podniesienie konkurencyjności kraju, a razem z działaniami na rzecz środowiska będą wpływały na realizację zrównoważonego rozwoju kraju.

Biorąc powyższe pod uwagę, a szczególnie korzyści dla środowiska, wnioskuje się o zatwierdzenie Programu.

4 ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Zestawienie opinii i uwag organów biorących udział w opiniowaniu dokumentów wraz z podjętym rozstrzygnięciem.

Załącznik 2. Zestawienie uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych wraz z podjętym rozstrzygnięciem.